

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 105/2011-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 24. marca 2011 predbežne prerokoval sťažnosť spoločnosti R., s. r. o., právne zastúpenej advokátkou JUDr. J. F., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 27 Cb 35/05 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť spoločnosti R., s. r. o. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. februára 2011 doručená sťažnosť spoločnosti R., s. r. o. (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 27 Cb 35/2005 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Z odôvodnenia sťažnosti najmä vyplýva:

«a) Sťažovateľ (s. r. o. R.; resp. jeho právny predchodca s. r. o. A.) je žalobcom v konaní vedenom pred Okresným súdom v Bratislave III pod sp. zn.: 27 Cb 35/2005. (...)

b) OS Ba III vytýčil v predmetnej kauze dve pojednávania (v decembri 2007 a februári 2008). Tie sa však ukázali ako procesne neefektívne. Potom až do marca 2009 OS Ba III nekonal vôbec. Žiadosť žalobcu o zámenu účastníkov bola súladne s platným právom vyriešená až v decembri 2009.

c) Nepomohli ani sťažnosti adresované k rukám predsedu OS Ba III z 28. 06. 2010 a 30. 08. 2010. Ani posledné urgencie o efektívny procesný postup z 13. 12. 2009 nevedla k žiadúcej náprave. Žalobca - sťažovateľ v predmetnom kontexte ústavnej sťažnosti - tvrdí, že prvostupňový súd už viac ako šesť rokov pracoval a pracuje procesne neefektívne. Ide v podstate o stav *denegatio iustitiae*. OS Ba III sťažovateľovi trvalo odmieta poskytnúť ústavou garantovanú súdnu ochranu a možnosť riešiť svoju kauzu v spravodlivom procese.

d) Firma R. mimoriadne kriticky vníma aktuálnu situáciu. Konformne s autoritami slovenskej právnej vedy chápeme *denegatio iustitiae* ako „nemožnosť dosiahnuť vydanie súdneho rozhodnutia o právnom vzťahu, založenom na aplikovateľnom práve, a to v dôsledku zlej (neefektívnej) organizácie alebo nefunkčnosti súdneho aparátu.“ Odopretie spravodlivosti v súčasnom európskom vnímaní obsahovo patrí do širšieho pojmu „porušenie práva na spravodlivý proces“. Pritom vymedzenie kritérií spravodlivého procesu je všeobecne známe z dlhodobej judikatúry ESLP. V podmienkach slovenskej justície sú premisami § 3 a § 6 OSP. V civilnom konaní má všeobecný súd povinnosť postupovať tak, aby bola ochrana práv a oprávnených záujmov spravodlivá, rýchla a účinná. To je bázou pre realizáciu ústavného práva na súdnu ochranu, zakotvenú v čl. 46 Ústavy SR. Uvedené tri podmienky - spravodlivosť, rýchlosť a účinnosť súdnej ochrany - sú bázami činnosti justície.

Procesnoprávny vzťah, ktorý vznikol iniciovaním konania medzi účastníkmi a súdom, sa odopretím spravodlivosti deformuje až tak, že faktická realizácia procesných práv účastníka sa stáva nemožnou. Odstránenie takéhoto neželaného stavu, reparáciu odopretia spravodlivosti, nápravu jeho následkov dokážu zabezpečiť až inštitúty, ktoré však svojou povahou a účelom netvoria integrálnu časť „štandardného“ civilného procesu: máme na mysli dovolanie, mimoriadne i dovolanie, ústavnú sťažnosť a žalobu k ESLP. (...)

Súd je povinný zavrieť proces platným právom predvídaným výsledkom. Za odopretie spravodlivosti je teda nutné považovať neprejednanie veci. Dovedením našich doterajších slov do všetkých konzekvencií možno dospieť k presnejšej definícii odopretia spravodlivosti: „denegatio iustitiae je protiústavný stav, keď súd svojvoľne odmietne konať vo veci alebo vo veci síce koná, nie však primerane rýchlo alebo nie účinne, čím účastníkovi významne sťaží alebo až znemožní ochranu jeho subjektívnych práv“. Tempo a efektívnosť konania určuje konečný dopad súdneho procesu na „kvalitu“ súdnej ochrany subjektívnych práv účastníka. V definícii je kľúčovým subjektívnym parameter (významné sťaženie, znemožnenie ochrany subjektívnych práv) v príčinnej súvislosti s objektívne svojvoľným konaním resp. nekonaním súdu. Zdôrazňuje sa efektívnosť ako procesný prejav užitočnosti v práve. Obdobný pojem „odňatie možnosti konať pred súdom“ je definovaný priamo v zákone ako taký závadný procesný postup alebo rozhodnutie súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv. Ustanovenie § 221 ods. 1 písm. i) a § 237 písm. f) OSP ho dáva do príčinnej súvislosti s faktickou činnosťou súdu, a nie s jeho právnym hodnotením veci vysloveným - v napadnutom rozhodnutí. Najčastejšie ide o postup súdu v rozpore so zákonom, teda s konkrétnym ustanovením OSP. Za odopretie spravodlivosti nesie vždy zodpovednosť súd, inými slovami, konštatovaním odopretia spravodlivosti sa zároveň vyslovuje zavinenie súdu (či už úmyselné alebo nedbanlivostné). Môžeme tak rozlíšiť odopretie spravodlivosti ad a) zavinené sudcom alebo ad b) zavinené iným pracovníkom súdu. Toto delenie nie je banálne, či bezvýznamné. Je zásadné pri riadnom chápaní úlohy a postavenia sudcu v procesno-právnom vzťahu. Signifikantné znaky možno členiť do nasledujúcich skupín: 1) prílišný formalizmus v práci, 2) arbitrárnosť (svojvoľnosť) v rozhodovaní a 3) nečinnosť, či zbytočné prietahy v konaní. Tieto dôvody neefektívnej práce všeobecného súdu (in concreto OS Ba III) nie sú izolované, ich prieniky v konkrétnej kauze sú markantné. (...)

Sťažovateľ pozná Nález Ústavného súdu SR č. I. ÚS 52/2001. Teda k jeho pozícii sťažovateľa sa viaže všeobecne známa, staršia a nespochybnená právna sentencia, že sťažovateľ môže legitímne uplatňovať právo na spravodlivý proces aj pre štádium konania, ktoré predchádzalo zmene účastníkov -I.ÚS 52/2001.

Určite nemohlo dôjsť k zrušeniu tohto principiálneho a právne logického názoru Ústavného súdu SR. Preto dnešná pozícia sťažovateľa (teda firmy R.) pred ústavným súdom

musí involvovať aj jeho práva na spravodlivý proces v štádiu konania pred všeobecným súdom, ktoré predchádzalo zmene účastníkov, lebo „rozkúskovanie“ práv a povinností pri singulárnej sukcesii, či ináč povedané odlišné vnímanie práv a povinností pred uskutočnením singulárnej sukcesie a po nej, ba snád' dokonca akési „zahľadenie“ nezákonného, či protiústavného postupu orgánov verejnej moci pred uskutočnením procesnej singulárnej sukcesie, je teórií práva- úplne neznáme, ak nechceme priamo použiť slovo absurdné. (...)

Napriek opakovaným prosbám sťažovateľa, naposledy dokonca priamo adresovanej predsedovi OS Ba III (podanie z 13. 12. 2010), ostal OS Ba III v danej veci nečinný. Na podanie z 13. 12. 2010 sťažovateľ nedostal ani zdvorilostnú odpoveď. (...)

Pri určovaní, či sa dodržala ústavnoprávna garancia spravodlivého prejednania veci v primeranej lehote, berie sa podľa judikatúry ESELP do úvahy to, „čo je v hre pre sťažovateľa“. Už sme povedali, že sťažovateľ šesť rokov čaká na výsledok prvostupňového konania !

Forsírovaná rýchlosť a „usilovnosť“ postupu všeobecného súdництва sa teda predpokladá, ak ide o konanie kritické v dôsledkoch pre sťažovateľa, alebo konanie s osobitnými „precedenčnými“ konzekvenciami.

Povahu zbytočných prieťahov v konaní, ktoré porušujú základné právo účastníka konania podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, majú pritom aj kratšie obdobia nečinnosti všeobecného súdu v konaní, ak sa vyskytujú častejšie, tak že vo svojom súhrne ovplyvnia celkovú dĺžku konania a sú príčinou neprimeranej doby prerokovania veci - III. ÚS 56/2002 (opakujeme, že v kauze sťažovateľa stále nevidno „koniec“).

Pritom v predmetnom konaní pred OS Bratislava III nie je badateľný žiadny moment výraznej právnej a faktickej zložitosti veci.

(...) tvrdíme, že pre reálny a efektívny postup všeobecného súdu (in concreto OS Ba III) nemohol sťažovateľ už nič viac urobiť.

(...) Tvrdíme, že tento súd vec nerieši a nechce riešiť; „motá sa v nej“ a možno aj zámerne odd'ľuje jej ukončenie.

(...) Z popísanej nečinnosti OS Ba III vyplýva, že porušovateľ svojím postupom porušil právo sťažovateľov priznané čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. V právnom štáte nesmie dochádzať k narušeniu princípu právnej istoty a spravodlivosti, tak ako sa to

deje v prípade sťažovateľov. Princíp právnej istoty (ako jeden z princípov právneho štátu) spočíva v tom, že všetky subjekty práva môžu odôvodnene očakávať, že príslušné štátne orgány budú konať a rozhodovať podľa platných právnych predpisov; že ich budú správne interpretovať a aplikovať. K princípom právneho štátu patrí aj predvídateľnosť spôsobu, akým štátny orgán právnou normu uplatní. Jedným z imanentných znakov právneho štátu je vytváranie právnej istoty zo strany štátnych orgánov, pri uplatňovaní zákonov a všeobecne záväzných právnych predpisov. Pre dodržanie princípu spravodlivosti a materiálneho právneho štátu sa vyžaduje všeobecná záväznosť práva pre všetkých. Štátne orgány sa musia správať spôsobom, ktorý určuje právny poriadok. Aby si štát zachoval atribúty materiálneho právneho štátu, musí byť v celom štáte a všetkými štátnymi orgánmi dôsledne uplatňované a dodržiavané právo. Orgány verejnej moci musia uplatňovať všeobecne záväzné právne predpisy. Každá právna norma musí byť zo strany štátnych orgánov aplikovaná tak, aby sa zabezpečila jednota uplatnenia právnej úpravy v rovnakých prípadoch. Subjekt práva musí vedieť predvídať správanie, ktoré právna norma dovoľuje či ukladá. Tak sa ale v prípade sťažovateľa nestalo a nedeje. Porušovateľ je v rozpore s uvedenými princípmi nečinný, a preto došlo a dochádza k zásahu do práv sťažovateľa. Porušovateľ svojim postupom porušil aj právo sťažovateľa priznané čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 46 ods. 1 v spojení s ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ľudských právach a základných slobodách. Porušovateľ nepostupuje v zmysle platných ustanovení procesných a hmotne-právnych noriem. Tak došlo a dochádza k zásahu do ústavne garantovaných práv sťažovateľa a k zásahu do jeho práva na spravodlivý súdny proces.

(...) Pre výraznú intenzitu zásahu do práv sťažovateľa (spor trvá od konca r. 2004 a ďalší postup je hatený aj pasivitou predsedu OS Ba III a konfúznou organizáciou práce súdu) žiada sťažovatelia, aby mu bolo priznané finančné zadosťučinenie vo výške 6.000,- €.»

Vzhľadom na uvedené podstatné skutočnosti sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd sťažnosť prijal na ďalšie konanie a následne nálezom takto rozhodol:

„1. Okresný súd Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn.: 27 Cb 35/2005 porušil právo s. r. o. R., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Bratislava III sa v konaní vedenom pod sp. zn.: 27 Cb 35/2005 prikazuje konať bez zbytočných prietahov.

3. Sťažovateľovi s. r. o. R. sa priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 6.000,- €(...), ktoré je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava III je povinný uhradiť sťažovateľovi s. r. o. R., trovy konania, tak ako budú vyčíslené v písomnom vyhotovení nálezu do troch dní od doručenia tohto nálezu na účet ich právneho zástupcu JUDr. J. (...)

Súhlasíme, aby Ústavný súd SR v konaní postupoval podľa § 30 ods. 2 zák. č. 38/1993 Z. z. v platnom znení a prerokoval vec bez ústneho pojednávania, ak dospeje k názoru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. Pre tento prípad vyčíslujeme trovy právneho zastúpenia sumou 471,27 €.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom

predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom sťažnosti je tvrdenie sťažovateľky, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 27 Cb 35/05 dochádza k porušovaniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

Ústavný súd vo fáze predbežného prerokovania sťažnosti zistil, že o obsahovo rovnakej sťažnosti sťažovateľky rozhodoval svojím uznesením č. k. II. ÚS 466/2010-14 z 10. novembra 2010, ktoré bolo sťažovateľke doručené 13. decembra 2010. Sťažnosť v časti týkajúcej sa sťažovateľky bola odmietnutá z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti vzhľadom na to, že postup okresného súdu v hodnotenom období štyroch mesiacov (od vstupu sťažovateľky do konania 25. júna 2010 do pojednávania uskutočneného 22. septembra 2010, pozn.) nesignalizuje reálnu možnosť existencie zbytočných prietáhov v napadnutom konaní.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Zjavná neopodstatnenosť sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na konanie bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy môže vyplývať aj z toho, že porušenie tohto základného práva sa namieta v takom konaní pred všeobecným súdom,

ktoré z hľadiska jeho druhu a povahy netrvá tak dlho, aby sa dalo vôbec uvažovať o zbytočných priet'ahoch (II. ÚS 92/05).

Z prehľadu procesných úkonov vykonaných po 22. septembri 2010, ktoré ústavný súd zistil v spolupráci s okresným súdom, je zrejmé, že okresný súd prakticky koná priebežne, pričom od 4. októbra 2010 do 22. novembra 2010 bol spis zapožičaný ústavnému súdu z dôvodu rozhodovania o spomenutej s'ťažnosti vedenej pod sp. zn. II. ÚS 466/2010. Dňa 30. novembra 2010 a 17. decembra 2010 s'ťažovateľ podal do rúk predsedu súdu s'ťažnosti na priet'ahy v konaní. Dňa 16. novembra 2010 s'ťažovateľ podal vo veci vedenej pred okresným súdom pod sp. zn. 27 Cb 22/05 námietku zaujatosti proti všetkým sudcom okresného súdu a vo všetkých konaniach vedených na tomto okresnom súde. Dňa 15. decembra 2010 bolo s'ťažovateľovi zaslané vyjadrenie predsedu súdu k námietke zaujatosti. Dňa 17. februára 2011 bol nariadený termín pojednávania na 15. jún 2011.

Ústavný súd vychádzajúc z uvedeného chronologického prehľadu podstatných úkonov okresného súdu s'ťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú vzhľadom na to, že doterajší priebeh konania pred okresným súdom v zásade smeroval k odstráneniu stavu právnej neistoty s'ťažovateľky a nesignalizuje reálnu možnosť zbytočných priet'ahov v konaní v takom rozsahu a intenzite, ktoré by si vyžadovali prijatie s'ťažnosti na ďalšie konanie. Ústavný súd zobral taktiež do úvahy, že samotná ústavná s'ťažnosť bola podaná dva mesiace od doručenia predchádzajúceho rozhodnutia ústavného súdu v tej istej veci. Aj z tohto dôvodu možno opätovne konštatovať absenciu reálnej možnosti existencie zbytočných priet'ahov v označenom konaní.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd po predbežnom prerokovaní s'ťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. marca 2011